

УДК 330.112

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/167-6>

Нестеренко С. С.

кандидат економічних наук, доцент,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9090-3470>

Nesterenko Svetlana

Open International University of Human Development «Ukraine»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ

Стаття формує методичні основи використання технологій стратегічного управління на рівні регіональних економічних систем із метою забезпечення тривалого конкурентного розвитку. Обґрунтовано необхідність нової політики і стратегії регулювання територіального розвитку. Стратегія територіального розвитку повинна визначати пріоритети й етапи реструктуризації економіки регіонів і національного економічного простору, а регіональна політика – пов'язувати конкретні заходи з реалізації стратегії з усіма іншими напрямами соціально-економічної політики і ресурсними можливостями країни. Запропоновано етапи і конкретні завдання щодо реалізації стратегії територіального розвитку з урахуванням зростаючого впливу глобальних процесів світової економіки. Особливу увагу приділено внутрішнім проблемам реалізації стратегії територіального розвитку.

Ключові слова: стратегія територіального розвитку, види стратегій, національний економічний простір, регіональна економічна система, соціально-економічна політика, економічні особливості території.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF STRATEGIC MANAGEMENT OF REGIONAL SYSTEMS FOR THE PURPOSE OF ENSURING COMPETITIVE DEVELOPMENT

The article forms the methodological basis for the use of strategic management technologies at the level of regional economic systems in order to ensure long-term competitive development. The need for a new policy and strategy for regulating territorial development was substantiated. Strategic management is the most important tool for solving problems of economic efficiency in the regions. The strategy of territorial development should determine the priorities and stages of restructuring the economy of the regions and the national economic space, and regional policy – to link specific measures to implement the strategy with all other areas of socio-economic policy and resource opportunities of the country. For strategic management of the region as a socio-economic system, it is necessary to consider its three components: social, environmental and economic, the defining of which is the latter. It consists of the results of a set of regional economic systems of individual enterprises engaged in production and economic activities, as well as a mechanism for managing regional resources in accordance with the objectives. Only the means of strategic management, which offers a sequence of actions to use the resources of a particular region, aimed at achieving the goals most desirable for each region, can ensure the stabilization and sustainable development of the region's economy. The object of strategic management in the work is the region – a complex and open socio-economic system, the subsystems of which are connected by a common goal – to create favorable economic, social, environmental conditions to improve the quality of life. The strategy of socio-economic development of the region can be considered both as a way to achieve the goals set in the strategy and as a form of territorial governance and economic activity, ensuring the effective development of regions in market conditions. Stages and specific tasks for the implementation of the territorial development strategy were proposed, taking into account the growing impact of global processes of the world economy. Particular attention is paid to the internal problems of the territorial development strategy.

Keywords: strategy of territorial development, types of strategies, national economic space, regional economic system, socio-economic policy, economic features of the territory.

JEL classification: E23, H54, L51

Постановка проблеми. Стратегічне управління вже понад два десятиліття є одним із загально визнаних напрямів розвитку економічної науки в промислових розвинених країнах. Нові економічні умови змусили дослідників і практиків у нашій країні шукати адекватні форми, методи й інструменти стратегічного управління в регіоні, зокрема намагатися з досвіду зарубіжних країн застосовувати принципи і методи стратегічного управління, що реалізуються на рівні підприємства до регіональних систем. Ми розуміємо, що пряму аналогію між регіональною соціально-економічною системою та господарською системою, якою є корпора-

ція (підприємство), проводити складно, але вивчення зарубіжної теорії і методики стратегічного управління й планування необхідно для розроблення вітчизняної концепції стратегічного управління, адаптаційної методологічної роботи на рівні регіональних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи сучасної теорії та методології стратегічного управління закладалися починаючи з другої половини ХХ ст. Величезний внесок у становлення і розвиток цього розділу науки управління зробили: О. Берданова, В. Вакуленко, В. Варцаба, Н. Єфремова, Звєряков, Дж. Керон, Г. Кіш, Н. Кухарська, В. Мікловда, О. Нащєкіна, В. Роєнко,

Н. Сментина І. Тимошенко, О. Чічань. Незважаючи на те що проведені дослідження теоретичних і методологічних проблем стратегічного планування та управління перетворилися на важливий напрям економічної науки, сьогодні є ціла низка дискусійних проблем у напрямі саме регіонального конкурентного розвитку.

Мета статті полягає у формуванні методичних підходів до застосування інструментів стратегічного управління на рівні регіону та введенні в практику регіонального управління варіаційних стратегій розвитку для забезпечення конкурентного ландшафту регіональної економічної системи.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, найбільш розробленими є теоретико-методологічні питання стратегічного управління на рівні підприємств і найменш розроблено особливості стратегічного управління на рівні регіонів. Відмінності систем управління на рівні фірм і регіонів зумовлені складом, структурою, кількістю і характеристикою соціальних засобів, використовуваних у них, які, власне, й є об'єктом і предметом управлінської діяльності. Отже, по-різному реалізується і стратегічне управління. Для регіональних систем, в основі яких лежать соціальні процеси життєдіяльності людей у рамках екосистеми, стратегічне управління є основою управління.

Підприємства й організації функціонують, перш за все, в регіональній системі як її елементи, тому стратегія їх розвитку значною мірою зумовлена стратегією розвитку регіону. Для регіональних соціально-економічних систем утримання стратегічного управління означає збереження життя етнічних спільнот у рамках

територіальних кордонів екосистеми з урахуванням природно-географічних, кліматичних та історично сформованих економічних особливостей території в місцях проживання населення. Відповідно до цього має будуватися стратегічне управління – задоволення життєво необхідних потреб людини шляхом забезпечення необхідних умов життєдіяльності [1, с. 170]. Специфіка об'єкта і предмета стратегічного управління зумовлює особливості управлінської діяльності в економічних системах різного рівня (табл. 1).

На відміну від стратегічного управління регіональними соціально-економічними системами рішення стратегічного менеджменту завжди мають економічну інтерпретацію і повинні бути економічно обґрунтовані. Таким чином, стратегічне управління, що визначає існування соціально-економічних систем у перспективі у взаємозв'язку з динамікою навколишнього середовища, властиве будь-якій економічній системі, проте його цільова спрямованість, зміст, прогнози і тимчасові інтервали можуть істотно відрізнитися

Окрім того, стратегічне управління на відміну від інших типів управлінської діяльності в системі регіонального управління обов'язково включає у себе облік зв'язків соціально організованих систем із навколишнім середовищем і критеріальну оцінку стратегічних управлінських рішень. Низка аспектів управління соціально-економічним комплексом регіону залишається дискусійною й у вітчизняній літературі, висловлюються різні, а часом і взаємовиключні точки зору [4]. Проте потреба в адаптації економіки регіону і його ефективному функціонуванні та розвитку об'єктивно

Таблиця 1

Основні характеристики стратегічного управління різного рівня

Основні ознаки	Регіон (область, територія)	Структури бізнесу та промислові об'єднання
Об'єкт управління	Соціально-еколого-економічна система в межах регіональних адміністративних меж у взаємозв'язку з іншими територіями. Елементами виступають: територія, включаючи водні ресурси, повітря; етнос (нації, стани, класи); громадяни (працездатне і непрацездатне населення); природні (гео-, біо-, рослинні, водні) ресурси; штучні матеріальні і духовні цінності (промислова інфраструктура, житлові будинки, об'єкти культури, науки); економіка (виробничо-господарська система).	Організація як спеціалізована система виробничо-господарської діяльності
Предмет управління	Забезпечення умов життєдіяльності в регіоні у взаємозв'язку з іншими територіальними утвореннями й органами державної влади в частині правового економічного захисту системи господарства; фізичного, економічного, екологічного, психофізіологічного (санітарно-епідеміологічного) і духовного захисту населення; виховання, включаючи ідеологічну, загальну і професійну освіту; фізична культура й охорона здоров'я; забезпечення основними продуктами харчування; теплом, енергією, житлом; забезпечення засобами зв'язку (пошта, ЗМІ) і комунікації (транспорт, транспортні магістралі).	Процеси виробництва продукції, економічні і господарські відносини, елементи організованої виробничо-господарської діяльності по стадіях їхніх «життєвих циклів», такі як: техніко-технологічні засоби, персонал, матеріально-сировинні ресурси, інформація, фінанси, організаційні умови діяльності, результат діяльності готова продукція (послуги).
Засоби управління	Регіональні органи влади: виконавчі, судові, правоохоронні; органи, органи безпеки руху, органи пожежної інспекції і безпеки, екологічного захисту і тому подібне; Конституція, кодекси законів та інших нормативних актів державного і регіонального значення; централізовані державні і регіональні (бюджетні та позабюджетні) фінансові кошти.	Управління як система розумної діяльності, що передбачає розуміння, свідомість дій, що включає до свого складу: органи управління, адміністративні (організаційно-технологічні), економічні і соціально-психологічні методи управління персоналом, фінансові кошти.
Часовий період	Перспективний час соціальних процесів життєдіяльності (5–10 років).	Прогнозний (до 5–10 років), поточний календарний час (рік, квартал, місяць) і реальний час.

Джерело: сформовано автором за даними [2; 3]

зумовлює необхідність постійного оновлення регіонального механізму управління.

Так, вищим рівнем структурної організації регіону є система управління. Вона висловлює сутнісну характеристику регіону і служить реалізації через управлінські рішення закладеного в регіоні природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу на благо населення. Управління соціально-економічними процесами в регіонах потребує визначення стратегії і тактики їх розвитку, завдань і ресурсів, а також розроблення різних сценаріїв досягнення поставлених економічних і соціальних цілей. Розроблення й упровадження ефективних методів стратегічного управління є потужним важелем подолання кризових явищ. Під управлінням регіоном розуміється вибір вектора управлінських впливів, спрямованих на досягнення цілей розвитку трьома способами:

1) засобами поточної економічної політики (реформи, дотації);

2) використанням структурних регуляторів (ресруктуризація, податкова політика);

3) засобами регіонального стратегічного управління (визначення цілей, оцінка альтернативних варіантів розвитку, вибір стратегії).

Управління в регіоні (У) здійснюється за схемою:

$$U \leftrightarrow |C \rightarrow C \rightarrow \Phi|, \quad (1)$$

де C – цілі розвитку;

S – сукупність способів, засобів впливів, за допомогою яких досягаються цілі;

Φ – факт досягнення мети.

Цільовими показниками регіонального розвитку є: соціальні нормативи споживання, рівень і якість життя, параметри стану навколишнього середовища. Інструментом досягнення цілей і вирішення завдань є регіональна політика, яка ґрунтується на можливостях регіону, зокрема виробничого потенціалу, трудових і фінансових ресурсів, та реалізується через механізми управління й регулювання. У сучасних умовах регіо-

нальне стратегічне управління проводиться в межах нового управлінського підходу, в якому держава і регіони мисляться не як супідрядні системи влади, а системи з розподіленими центрами управління, що орієнтуються на власні інтереси і цілі [5, с. 75–76]. Принципова новизна даного підходу робить його важким для впровадження в практику управління, особливо в регіонах із сильними традиціями директивно-ієрархічного управління.

Технології стратегічного планування в регіоні відносяться до нового покоління соціально-гуманітарних технологій управління соціальними, економічними і культурними змінами. Сучасний досвід регіонального стратегічного планування в європейських країнах, США, Канаді та низці країн показує високий рівень ефективності такого планування в умовах середовища, що динамічно розвивається. Регіональне стратегічне управління, на нашу думку, – діяльність, спрямована на досягнення поставлених цілей в умовах нестабільного конкурентного ринкового середовища, що включає діагностичний аналіз стану регіону, стратегічне планування і реалізацію вибраної стратегії. Воно розглядається як динамічна сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних управлінських процесів, а саме [6]:

– аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища регіону;

– встановлення системної функції (місії) регіону і цілей стратегії розвитку;

– вибір стратегії функціонування і розвитку; реалізація стратегії розвитку регіону;

– оцінка та контроль реалізації стратегії розвитку (рис. 1).

Кінцева мета реалізації стратегії регіонального управління – визначення можливостей розвитку регіону в умовах зміни властивостей, характеристик, параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища регіону, формування нових ринкових відносин, виявлення, за рахунок яких ресурсних, технологічних, законодав-

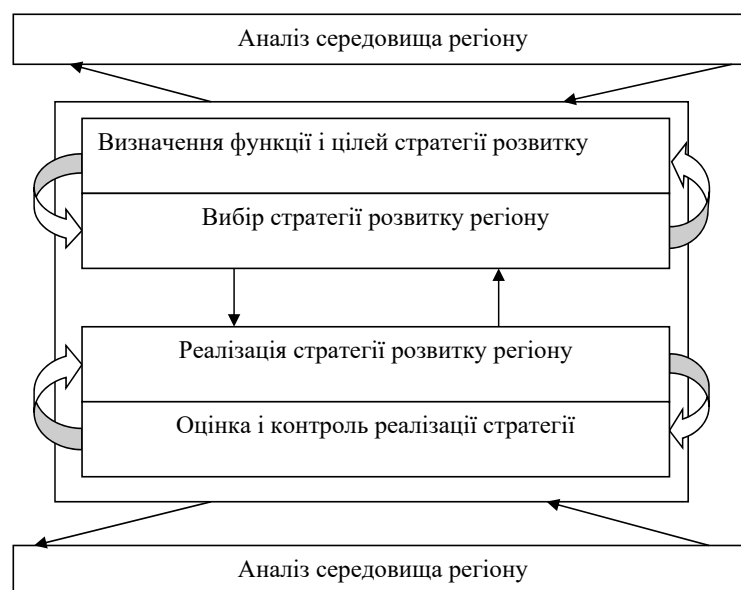

Рис. 1. Структура стратегічного управління регіоном у межах програм національного розвитку

Джерело: сформовано автором

чих та інших заходів ці можливості, потенціал можуть бути реалізовані.

Із погляду системного підходу регіональне стратегічне управління в напрямі головної функції місцевих органів державної влади має містити і використовувати такі формати саме регіональних стратегій [8, с. 114–116]:

1) політична, яка спрямована на інтеграцію регіонів України, забезпечення комплексної взаємодії органів влади, недопущення соціально-економічних напружень;

2) соціально-економічна, яка спрямована на зростання обсягу валового регіонального продукту (ВРП), вивільнення технологічного і виробничого потенціалу певного регіону, забезпечення належного рівня регіональної економічної безпеки і балансу ресурсних інтересів, забезпечення стабільності на ринку праці і соціально-виробничих відносин в певному регіоні;

3) демографічна, яка спрямована на оптимізацію між показниками зростання населення регіону природнім та міграційним шляхом, забезпечення населення регіону освітою і доступністю самих освітніх послуг. Пріоритетом є освіта технічного та інженерного спрямування, що забезпечує технологічний приріст і капіталізацію технологій у межах окремого регіону;

4) екологічна, яка спрямована на раціоналізацію видобутку природних ресурсів за експонентного зменшення рівня викидів шкідливих речовин виробничого походження в атмосферу і водне середовище, розвиток регенеруючих технологій і проєктів на регіональному рівні;

5) земельна, яка спрямована на раціоналізацію промислового, агропромислового і техногенного використання земель, особливо земель несільськогосподарського походження;

б) конкурентна, яка спрямована на зміцнення й оновлення конкурентного потенціалу окремого регіону з метою формування сталих потоків інвестицій, технологій, трудових ресурсів та інформації.

Кінцевим вираженням ефективності стратегічного управління регіоном є обсяг або індекс фізичного обсягу випуску регіональної продукції за певний період часу. Ми можемо продемонструвати цей фактор за допомогою табл. 2.

Система стратегічного управління функціонуванням і розвитком регіональної соціально-економічної системи повинна відповідати специфіці регіону й ураховувати особливості та функціональну схильність регіону під час визначення загальної моделі розвитку, пріоритетних напрямів, цілей і завдань розвитку. Для регіонів з особливими еколого-економічними умовами важливу роль відіграє екологічна стратегія, націлена на перспективне й оперативне управління природоохороною діяльністю економічної системи. У процесі відбору альтернативних варіантів розвитку регіональної соціально-еколого-економічної системи всі заходи повинні розглядатися з позиції збереження якості навколишнього середовища. Жорсткість екологічних вимог, що пред'являються до виробництва, викликає необхідність виділити проведення природоохоронних заходів у самостійну функціональну стратегію, де повинні розробля-

Таблиця 2

Індекси фізичного обсягу випуску регіональної продукції в основних цінах (у цінах попереднього року, %) за період 2015–2019 рр.

Регіон	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	105,4	98,5	109,1	102,5	106,3
Волинська	101,8	97,8	108,2	105,0	104,0
Дніпропетровська	94,7	90,7	100,5	103,5	103,2
Донецька	68,2	62,7	102,4	94,7	101,1
Житомирська	104,0	98,7	106,8	105,7	106,0
Закарпатська	103,8	91,5	99,7	103,3	104,8
Запорізька	98,9	96,1	99,6	103,8	102,0
Івано-Франківська	95,8	93,4	99,9	109,4	107,5
Київська	99,5	95,6	106,6	106,5	106,7
Кіровоградська	102,7	90,7	110,1	98,3	107,3
Луганська	60,8	45,9	125,8	82,2	97,3
Львівська	100,6	97,0	101,0	104,6	105,9
Миколаївська	99,4	96,0	107,3	99,3	104,0
Одеська	99,6	95,7	107,5	107,8	101,4
Полтавська	94,0	94,1	101,0	97,7	105,1
Рівненська	102,9	94,8	100,7	104,3	101,6
Сумська	99,0	97,6	97,7	100,8	107,7
Тернопільська	109,8	93,4	100,8	106,4	103,2
Харківська	98,5	91,5	104,6	102,6	102,9
Херсонська	100,9	99,3	102,5	101,2	99,9
Хмельницька	104,1	92,8	105,0	107,2	101,6
Черкаська	97,8	95,3	103,1	97,4	109,0
Чернівецька	98,4	93,8	99,2	103,7	105,2
Чернігівська	102,6	93,8	103,0	101,7	104,2
Україна	92,9	90,9	104,2	103,1	103,7

Джерело: побудовано автором на основі [8]

тися всі елементи, включаючи складання самостійного бюджету і створення органів управління, які планують і координують роботу в даному напрямі. Негативні тенденції екологічного розвитку впливають на загальну динаміку соціально-економічного стану українських регіонів. Екологічна обстановка в більшості регіонів і міст катастрофічно погіршується [4; 9].

Тому під час оцінки рівня й якості життя, а також ефективності управління в регіонах необхідно враховувати показники та нормативи чистоти повітря і води, чистоти і родючості землі, чистоти продуктів харчування. Поряд із перерахованими стратегіями необхідно враховувати, що завдання перехідного періоду передбачають більш ефективне використання виробничого потенціалу соціально-економічної системи, якою є регіон. Для визначення виробничого потенціалу регіону пропонується використовувати ресурсний підхід, практика застосування якого має два напрями: 1) коли виробничий потенціал характеризується певним набором ресурсів без зв'язку з процесом виробництва (традиційний підхід); 2) коли виробничий потенціал визначає можливості об'єкта з випуску конкретної кінцевої продукції з наявного набору ресурсів (маркетинговий підхід) [10, с. 214].

Для досліджуваного регіону з особливими еколого-економічними умовами використання існуючих методів оцінки виробничого потенціалу утруднено через особливості, проте він може розглядатися як сума виробничих потенціалів економічних систем, що входять до його складу. Для розроблення стратегічного плану в умовах перехідної економіки для регіону необхідно також розглянути поряд із виробничим потенціалом усі структурні особливості його регіональних економічних об'єктів з їх цільовими установками і пропрацювати можливості вибору тієї чи іншої стратегії функціонування всього регіону і кожного об'єкта з урахуванням несуперечності цілей різних рівнів. Цей процес украй утруднений і вимагає інтерактивної багатопланової технології з відповідним інформаційним забезпеченням.

Сутність і зміст регіонального стратегічного управління найбільш повно розкривається через сукупність основних понять стратегічного управління, класифікація яких наведена на рис. 2.

Розділи стратегічного управління включають основні теоретичні складники: основи стратегічного управління, стратегічне планування, управління і контроль реалізації стратегії. Кожен розділ містить параграфи

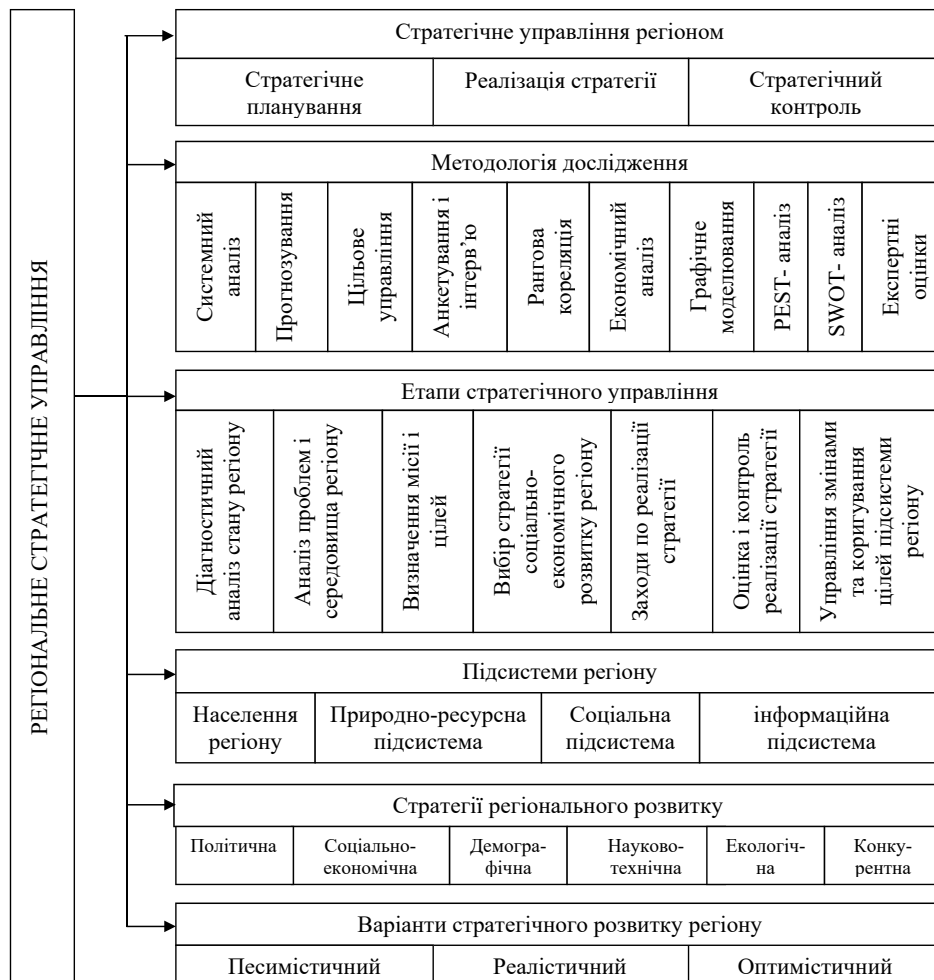

Рис. 2. Модель стратегічного управління регіоном для забезпечення формування конкурентних переваг

Джерело: розроблено автором

(підрозділи), склад яких ще не можна визнати цілком у практиці регіонального управління.

Методологія дослідження – сукупність загальних і спеціальних методів дослідження, застосовуваних у стратегічному управлінні: системний аналіз, STEP-і SWOT-аналіз, цільове управління тощо.

Етапи стратегічного управління – складові елементи процесу дослідження, розроблення і реалізації стратегії, включаючи діагностичний аналіз, формування розділів стратегічного плану по підсистемах.

Підсистеми регіону – найбільш важливі структурні елементи, які взаємодіють між собою. Стадії життєвого циклу регіону відображають основні етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілість і трансформація. Їх виділення не можна плутати зі стадіями життєвого циклу продукції і послуг.

Стратегії регіонального розвитку – види узагальнюючих моделей регіонального розвитку. Стратегії розвитку регіону розбиті за трьома варіантами: песимістичним, реалістичним і оптимістичним [11]. Велике значення у стратегічному управлінні мають п'ять складників, наведених на рис. 3.

Виявлення проблеми управління дає змогу встановити довгострокові напрями розвитку і вказує на намір регіону зайняти певні позиції на національному ринку. Формулювання цілей управління полягає у визначенні напрямів розвитку регіону. Ідеальним є той випадок, коли встановлені керівництвом завдання включають досягнення довгострокових цілей.

Довгострокові цілі показують регіональній адміністрації, що необхідно робити, щоб регіон посів таке положення, яке дало б йому змогу добре працювати протягом тривалого часу. Короткострокові цілі пов'язані з результатами, які адміністрація має намір отримати найближчим часом. Вибір базових стратегій передбачає вирішення головної управлінської проблеми: як досягти необхідних результатів з урахуванням положення регіону і його перспектив. Стратегія – це образ дій, яким повинні слідувати керівники для досягнення генеральних цілей. Розроблення стратегії починається з аналізу внутрішнього і зовнішнього становища регіону. Неправильні результати аналізу або їх відсутність значно підвищують ризик того, що будуть зроблені непродумані дії, що мають довготривалі наслідки.

Реалізація стратегії полягає у тому, щоб запустити стратегію й отримати необхідні результати в запланований час. Реалізація стратегії – це переважно практичне адміністративне завдання, що має включати в себе такі аспекти [12]:

– вдосконалення структури управління регіоном, здатним успішно використовувати стратегію;

– розроблення фінансового плану, що спрямовує ресурси у найважливіші для стратегічного успіху сфери;

– проведення підтримуючої стратегії політики і введення практики постійного вдосконалення;

– створення відповідної мотивації для громадян регіону, яка стимулювала б енергійне досягнення поставлених цілей;

– пов'язування системи винагороди з результатами досягнення поставлених цілей; створення такої культури управління і ділового клімату, які б сприяли успішній реалізації стратегії;

– створення такої внутрішньої системи підтримки, яка давала б змогу персоналу галузей економіки ефективно виконувати свою стратегічну функцію;

– введення системи внутрішнього лідерства, необхідної для управління просуванням стратегії вперед і постійного поліпшення її реалізації.

Управління змінами зумовлено появою нових обставин і необхідністю проведення коригувальних дій. Можуть знадобитися зміни довгострокових напрямів розвитку, звуження або розширення управлінського бачення майбутнього курсу галузей економіки і сфер діяльності. Критерії можуть бути завищені або занижені залежно від накопиченого досвіду і майбутніх перспектив. Стратегія може трансформуватися внаслідок коригування довгострокових напрямів розвитку, встановлення нових цілей або зміни умов зовнішнього середовища. Пошук шляхів більш успішної реалізації стратегії також є безперервним процесом. Одні стратегічні завдання вирішуються легко, інші ж ніяк не піддаються вирішенню.

Реалізація стратегії можлива за спільного впливу всієї сукупності управлінських рішень і безлічі поетапних дій, виконуваних різними цільовими групами та окремими особами. Перегляд фінансових планів, зміна політики, реорганізація, кадрові зміни, вдосконалення навчального процесу, культурні заходи – усі ці та інші дії є типовими управлінськими інструментами, використовуваними для реалізації стратегії розвитку окремого регіону.

Висновки. Визначено, що на регіональному рівні відправним пунктом для реалізації стратегічного управління служить концепція соціально-економічного розвитку, що виконує такі функції, як: формування певної системи цінностей, визначення стратегічних цілей і пріоритетів розвитку, консолідація суспільства та мобілізація ресурсного потенціалу для реалізації поставлених цілей, визначення засобів реалізації цілей. Доведено, що закладена концепцією ідея розви-

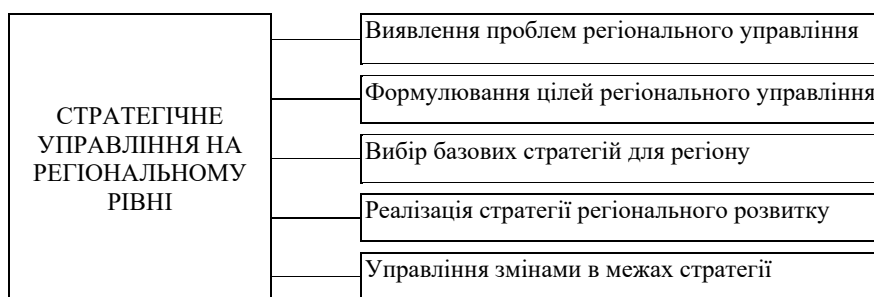

Рис. 3. Складники стратегічного управління на регіональному рівні

Джерело: сформовано автором

тку ґрунтується на низці організаційно-управлінських принципів: стратегічного управління, заснованому на програмно-цільовому підході; системності управління і комплексності соціально-економічного розвитку регіону; мобілізації ресурсів, що спираються на ринковий механізм стимулювання господарської діяльності; узгодження інтересів органів державної влади, бізнесу та громадських інститутів у довгостроковому аспекті; легітимності (прийняття більшістю населення стратегії регіонального розвитку, декларованої в концепції). Таким чином, стратегічне управління полягає в обґрунтуванні і розробленні стратегії

розвитку регіональної соціально-економічної системи, визначенні її кількісних характеристик та управлінні процесом її реалізації. Загальною метою розвитку господарства кожного регіону є підвищення життєвого рівня населення. Це основоположний принцип, на якому базується нова стратегія економічних перетворень у регіоні на відміну від галузевого і відомчого, що домінували в минулому. Економічною основою соціальних пріоритетів стратегії регіонального розвитку є зацікавленість регіонів у підвищенні ефективності виробництва і вирішенні на цій основі соціальних та інших проблем.

Список використаних джерел:

1. Тимошенко І.В., Нашкекіна О.М. Суб'єкти, агенти, актори і стейкхолдери в економічних дослідженнях освіти. *Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»*. 2012. Т. 18. Кн. 1. С. 167–176.
2. Єфремова Н.Ф., Чічкань О.І., Роєнко В.І. Державна регіональна політика та її роль у забезпеченні сталого економічного розвитку регіонів. *Економіка та держава*. 2016. № 3. С. 42–45.
3. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку : практичний посібник / Швейцар.-укр. проєкт «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ : Софія-А, 2012. 88 с.
4. Мікловда В.П. Стратегічний потенціал економічної системи: інноваційні та інституціональні механізми його активізації : монографія / за ред. В.П. Мікловди, Н.Ю. Кубіній. Ужгород, 2014. 256 с.
5. Кіш Г.В. Стратегічне планування як інструмент управління національною економікою. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. Вип. 1(45). Т. 3. С. 73–77.
6. Carron G. Strategic Planning. Concept and rationale. Washington : UNESCO, 2010. 25 p.
7. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція : монографія / М.І. Зверьяков та ін. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с.
8. Статистичний щорічник України за 2019 р. / за ред. І.Є. Вернер. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 309 с.
9. Експертний висновок про систему моніторингу та оцінки Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». URL: http://ukreval.org/images/news/2017-03-17-NEDeksp/Ekspertyza_Ukraina_2020_15.3.2017.pdf.
10. Сментина Н.В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика. Одеса : Атлант, 2015. 365 с.
11. Варцаба В.І. Управління регіональним розвитком: теорія і практика гармонізації цілей та інтересів влади, науки, бізнесу : монографія. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2015. 486 с.
12. Про затвердження Порядку розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1186. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1186-2011-%D0%BF>.

References:

1. Tymoshenko I.V., Nashchekina O.M. (2012) Subyekty, agenty, aktory i steykxoldery v ekonomichnyx doslidzhennyax osvity [Subjects, Agents, Actors, and Stakeholders in Economic Studies in Education] *Vcheni zap. Xark. gumanit. un-tu «Nar. ukr. akad.»*, Education: traditions and innovations in the face of social change. X., T. 18, kn. 1, pp. 167–176. (in Ukrainian)
2. Yefremova N.F., Chichkan O.I., Roenko V.I. (2016) Derzhavna regionalna polityka ta yiyi rol u zabezpechenni stalogo ekonomichnogo rozvytku regioniv [State regional policy and its role in ensuring sustainable economic development of regions]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 3, pp. 42–45. (in Ukrainian)
3. Berdanova O., Vakulenko V. (2012) Stratehichne planuvannya mistsevoho rozvytku :prakt. posib. Shveytsar.-ukr. Proekt [Strategic planning of local development: practice. way. Swiss-Ukrainian project «Support to decentralization in Ukraine»]. DESPRO. Kyiv: Sofia-A.
4. Miklovda V.P. (2014) Stratehichnyj potencial ekonomichnoyi systemy: innovacijni ta instyucionalni mexanizmy jogo aktyvizaciji [Strategic potential of the economic system: innovative and institutional mechanisms for its activation]. Uzhgorod. (in Ukrainian)
5. Kish G.V. (2015) Stratehichne planuvannya yak instrument upravlinnya natsionalnoyi ekonomiky. [Strategic planning as a tool for managing the national economy. Science]. *Nauk. visn. Uzhhorod. un-tu*, vol. 1 (45). Iss. 3, pp. 73–77.
6. Carron G. (2010) Strategic Planning. Concept and rationale. Washington: UNESCO.
7. Zveryakov M.I., Kukharskaya N.O., Klevtsevich N.A., Sharag O.S. (2019) Stratehuvannya rehional'noho rozvytku: teoriya, metodolohiya, kontseptsiya: monohrafiya [Strategic development: theory, methodology, concept: monograph]. Odessa National Economic University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Odessa: Atlant WOI SOIU. (in Ukrainian)
8. Statistical Yearbook of Ukraine for 2019 (2019) Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy za 2019 r. [State Statistics Service of Ukraine]. State Statistics Service of Ukraine. (in Ukrainian)
9. Expert opinion on the system of monitoring and evaluation of the Sustainable Development Strategy «Ukraine – 2020» (2017). Available at: http://ukreval.org/images/news/2017-03-17-NEDeksp/Ekspertyza_Ukraina_2020_15.3.2017.pdf.
10. Smentina N.V. (2015) Stratehichne planuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku na mezorivni: teoriya, metodolohiya, praktyka [Strategic planning of socio-economic development at the meso level: theory, methodology, practice]. Odessa: Atlant. (in Ukrainian)
11. Vartsaba V.I. (2015) Upravlinnya rehionalnym rozvytkom: teoriya i praktyka harmonizatsiyi tsiley ta interesiv vlady, nauky, biznesu: monohrafiya [Management of regional development: theory and practice of harmonization of goals and interests of government, science, business: a monograph]. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG. (in Ukrainian)
12. On approval of the Procedure for development, monitoring and evaluation of the implementation of regional development strategies: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 16.11.2011 № 1186. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1186-2011-%D0%BF>. (in Ukrainian)